Söğüt

Türk Edebiyatı Dergisidir

YIL 4 – SAYI 24
KASIM - ARALIK 2023

(İki ayda bir yayımlanır)

KURUCUSU
Nevzat Kösoğlu

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş. ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Ertuğrul Alpay

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş. GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Göktürk Ömer Çakır

BASKI
Çınar Matbaacılık ve
Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad.
Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

YILLIK ABONELİK BEDELLERİ
2023 Yılı Abonelik Bedeli-800 ₺

ISSN
2687-6523

ABONELİK
www.sogutdergisi.com/abonelik

Abonelik bağlantısına gitmek için kare kodu telefonunuza okutabilirsiniz.

***SÖĞÜT* DERGİSİ GENEL YAYIN YÖNETMENİ**
Sinan Terzi

YAYIN KURULU
Asuman Demir
Feyza Ay
M. Tuğrul Çolak
Neslihan Magunacı
Rana Senanur Doğan

DANIŞMA KURULU
Ayşegül Büşra Paksoy
Bahtiyar Aslan
Cengizhan Orakçı
Merve Sevde Selvi
Oğuzhan Murat Öztürk
Senail Özkan
Şerif Aydemir

İLETİŞİM
sogut@otuken.com.tr

GRAFİK TASARIM
Damla Acar

Söğüt'te neşredilen nesir ve şiirlerin tüm yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Matbu veya dijital başka mecralarda kullanımları, yayınevinin iznine tabidir.

Sevgili *Söğüt* ailesi, yazılarınızı Times New Roman fontunda, 12 punto, 1.15 satır aralığında iki yana yaslı bir şekilde gönderebilirsiniz. Referans vereceğiniz metinler için Chicago dipnot ve kaynakça sistemini kullanmanızı rica ederiz.

SÖĞÜT'TEN

SİNAN TERZİ

Goethe, dünyaca ünlü şaheseri *Faust*'ta der ki;

"Hayat tufanında ve olaylar fırtınasında
Aşağı yukarı inip çıkıyor,
Dolanıp duruyorum!
Doğum ve mezar,
Ebedî bir deniz…"

Bunlar hepimiz için ve her dönem geçerli olabilecek ifadeler. İnsan olarak, hele de bu çağın insanları olarak "ebedî bir deniz" içerisinde dolanmaktan ziyade boğulup boğulmamak arasında tereddütle yaşıyoruz. Bir kısmımız kendimizi akışa teslim edip çırpınmayı bile zül görürken bir kısmımız üretilmiş veya türetilmiş bir gerçekmişçesine edebiyata, sözün kudretine tutunuyoruz. Söylemenin gücünden ümidi kesen kitleler suskunluk libasına bürünürken, söylediğini tavrıyla özdeşleştirebilen, en azından söylediğinin hilafına hareket etmemeyi başarabilenler bu fırtınalı ebedi denizden kurtulma ümidi olmasa bile kahramanca savaşmış olmak gayretiyle çırpınıyor. Çelişkiler arasında cesaret, suskunluklar arsında feraset, atılanlar arasında şecaat öne çıkıyor. İnsan insandan çektiğini kimseden çekmiyor. Yine aynı insan, kendi soyundan ümitli olmak istiyor. Cenneti de cehennemi de bu dünyada bilenlerle yapıp ettiklerinin karşılığını bir başka âlemde göreceğine inananların mücadelesi değil bu sadece. Neye nasıl inanırsa inansın, insanın haysiyet kavgasını yine insanlıktan nasibini almamışlarla yapanların kavgası. Kalemin ucuyla hayata bakanlar da bu işten kendini sıyıramıyor pek tabii olarak. Fikrin namusu olduğu gibi, kalemin, kelimelerin ve kelamın da namusu insan için gün geçtikçe mühim hale geliyor. Namuslu insan dendiğinden tek başına müşahhas değil mücerretle cem olmuş kişi anlaşılıyor. Söğüt bu sayısında işte böyle sözü ve özüyle cem olmuş bir hazerfanı, Batı'nın büyük ismi Goethe'yi konuk ediyor. Pek çok kıymetli isim ve eserle birlikte elbette…

Son sözü yine Goethe'ye bırakıp, siz değerli okurlarımızı içeri buyur edelim:

"Hissedebilirsiniz ki, dünyada, Kitlelerin
gücü yok edilemez asla; Benimse pek
hoşuma gider doğrusu Akıllılar ve
zâlimlerle hasbıhâl etmek.

Çünkü bu aptal dar kafalılar
Durmadan yiğitlik taslarlar,
Bu yarım insanlar, bu gerzekler
Bizi baskı altına almayı pek severler.

Bense hür ilan ettim kendimi,
Delilerden, bilgelerden özgür;
Hep kaygısız kalırlar deliler, Bilgelerse
hep kendini helâk eder;

Kuvvet ve aşkla tefekkür etmeliyiz
Birleşmek zorundayız sonunda biz,
Onlar ki, benim güneşimi karartıp
Gölgelerimi kızgın hale getirirler."

İÇİNDEKİLER

DOSYA:
JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

KÖTÜ ÖRTEN KÜLÜ ÜFLEMEK: SENAİL ÖZKAN'DAN GORTHE'Yİ DİNLEMEK / 8
SÖYLEŞEN: MURAT KAYMAZ

ÇAĞININ ÇOK ÖTESİNDE BİR YAZAR VE DÜŞÜNÜR OLARAK GOETHE / 20
VEYSEL LİDAR

BİR DİVAN ŞAİRİ OLARAK GOETHE VE DOĞU-BATI DİVANI / 26
DURSUN ALİ TÖKEL

OKUMALAR OKUMASI: "GOETHE'NİN OKUMAYI ÖĞRENMESİNİ OKUMAK" / 32
AYŞE KÜBRA BİLGİN

BİR SANAT TEORİSYENİ GOETHE / 35
FEYZA AY

MODERN BİREYİN MİTİ FAUST / 40
EMİN GÜRDAMUR

YÜCE GÖNÜLLÜLÜKTEN SALT KÖTÜLÜĞE: GOETHE VE TANPINAR'IN MÜNTEHİR KARAKTERLERİ / 47
TAHİR GÜNAY

COŞKUNUN BİNBİR RENKLİ ACI IRMAĞI: GOETHE ŞİİRİNDE ŞARK / 53
ZÜLEYHA ÇAMAYAZ

K. G. B. (KORİNTLİ GELİN BALADI) / 56
MURAT KAYMAZ

TEMA:
METİNLERİN PERDE ARKASI KAHRAMANLARI; YAZAR KILAVUZLARI EDİTÖRLER

ANILARIN VE İSİMLERİN ÖTESİNDE BİR TECRÜBE OLARAK EDİTÖRLÜK / 64
TEKİN ŞENER

YAZININ KILAVUZLARI İLE EDİTÖRLÜK SORUŞTURMASI / 69
M. SABRİ KOZ-TANIL BORA-ALİ AYÇİL- GÖKTÜRK ÖMER ÇAKIR

DENEME

BÜLBÜLE KURDUM TUZAĞI / 90
PROF. DR. ALİ DUYMAZ

SOHPOETLER I: SEZAİ BEY İÇİN NOTLAR / 120
M. TUĞRUL ÇOLAK

ŞİİRİN SESİ: SESİN ŞİİRİ / 143
SERVET SENA SORKUN

EDEBİ BİR TEMAŞA / 156
CANSU SOLE

ATASÖZÜ VE DEYİMLER SÖZLÜKLERİ İLE İKİ ATASÖZÜ / 166
ERSİN BAYRAM

SANAT VE KAVRAMI TAŞIRMAK / 178
MAHMUT COŞKUN

ELEŞTİRİ GÜNLÜĞÜ / 187
ORÇUN ÜÇER

HİKÂYE

TUTUŞAN KARTPOSTAL / 84
FATİH SELVİ

SAATÇİ ÇIRAĞI VE TİK TAKLAR / 98
DİLEK ALTUNDAĞ

BİR ÖMRÜN ACISI / 110
FATİH ÇELİKSOY

MANCINIK KOLTUK / 128
ÖZAY ERDEM

MUHABBET ADASI / 135
KAMAL ABDULLA
AKTARAN: BAHTİYAR ASLAN

KİBİRLİ IŞIKLAR / 149
KADER KÖMÜRCÜ

İLYAS / 161
METE ALMALI

A. BEY'E BİR MEKTUP / 173
MEHMET GÜL

NÂ-PUHTE
ROŞAN ORHAN / 182

SEN ZATEN KAYIPSINDIR KADİR
GÜZEL ZEYNEP TUNÇOK / 195

BEL-A
SÜMER TEK / 200

NEDİR ARADIĞIMIZ
AYŞE ŞAHİN / 207

ŞİİR

RALF SCHAUERHAMMER
AMOR FATİ-SENAİL ÖZKAN / 83

SONNET 9-10. : 9-10. SONE
WILLIAM SHAKESPEARE-ALİ GÜNVAR / 88

BİR ASA LAZIM, BİR MAĞARA
HANDE İKBAL / 97

SALİHİN SOBASINDAN TAVANA VURMAYAN IŞIK
AHMET SAİT KARACA / 104

SEYİRCİ DALGINLIĞA
A. SAMET ATILGAN / 109

İSTANBUL'A ŞEHLA
FİKRİ CUMHUR / 118

NELER YAŞANDIĞINI BİR BİR DİYOJEN.
MUHAMMET DURMUŞ / 125

İNSANCA PEK İNSANCA HAYATTA KALMA REHBERİ
ÖZKAN KAYA / 134

KARACAOĞLAN DER Kİ: ARKAM SIRA AĞLAR VAR
SİNAN TERZİ / 141

YABAN REFÂKAT
ÖMER BERKAY AYLA / 147

IŞIK BARIĞI
CENGİZHAN GENÇ / 154

BAĞBOZUMU VAKİTLERİNDE VİŞNEÇÜRÜĞÜ ANILAR
YAKUP DİKER / 159

KAYGIRLI YIR
ÜLKÜCAN SÜTBAŞ / 165

İÇ'E GEÇMİŞLİK
AYŞE ADEM / 171

BEKLENEN SENFONİ
FATİH ÇATMA / 177

PANAROMAN
BİRGÜL KILIÇ / 181

GÖRÜYORUM BEN KESİK BİLEKLERİNLE SENDELEYİŞİNİ
NAZIM PAYAM / 186

MEVLÂNÂ RUBAİLERİ II
TÜRKÇELEŞTİREN: MEHMET ÇALIŞKAN / 193

MENEVİİŞLEME
İBRAHİM DAŞ / 198

SÖYLEŞİ

MERVE ÇAKIR İLE SÖYLEŞİ
FEYZA AY / 218

İNCELEME

SU KASİDESİ
HALİT SELİM DÖNMEZ / 105

KIZIM SANA SÖYLÜYORUM OKURUM SEN ANLA
VİLDAN AYDIN / 204

BİR *KUYU* DOLUSU HAZİNE
HASAN ERİMEZ / 211

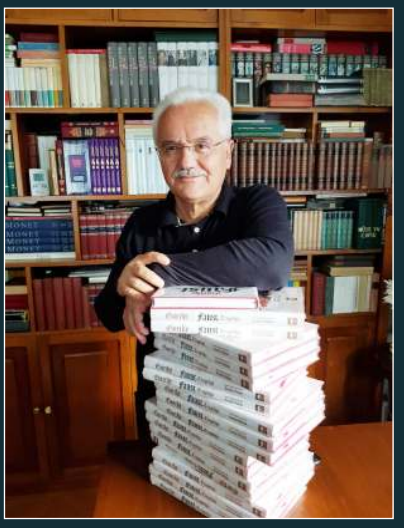
DERİN PORTRELER KİTABI İZLEĞİNDE MUAZ ERGÜ KALEMİ
SAMLE ÇAĞLA / 222

DOSYA:

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

KÖZÜ ÖRTEN KÜLÜ ÜFLEMEK: SENAİL ÖZKAN'DAN GOETHE'Yİ DİNLEMEK

■ SÖYLEŞEN: MURAT KAYMAZ

Değerli Senail Ağabeyim yine fevkalade bir iş yaptınız ve közü örten külü üfleyip *Faust* ateşini harladınız. Gene taze akıllar diz çökecek körpe yürekler kebap olacak belli ki... İyi ama yazılması 60 yıl süren bir eseri nasıl okuyup sindireceğiz, imkânı var mı bunun? Lakin İlk sorumuz şu olsun: "Goethe mi *Faust*'u yazdı yoksa *Faust* mu Goethe'yi?" Haydi buyurun aralayın perdeyi...

Düşünce tarihinin ve dünya edebiyatının zirvesi kabul edilen bir şaheserden, Batı Edebiyatının "şairler prensi" olarak kabul edilen Goethe'nin dehasını temsil eden bir baş eserden söz ediyoruz… Tabii böyle bir eseri öyle herkesin bir okuyuşta hatta birkaç okuyuşta hakkıyla anlaması ve sindirmesi kolay görünmüyor. Fakat buradan şu anlam çıkarılmamalı:

ÇAĞININ ÇOK ÖTESİNDE BİR YAZAR VE DÜŞÜNÜR OLARAK GOETHE

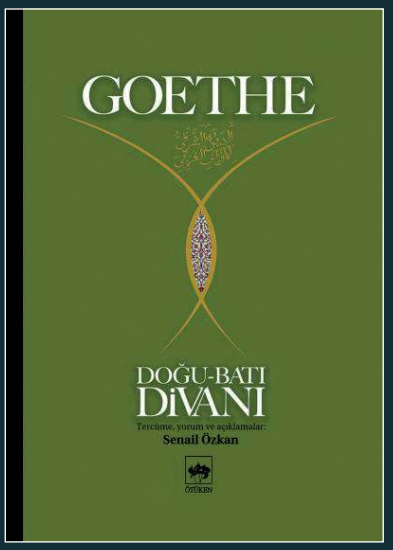

■ VEYSEL LİDAR

Edebiyat tarihine bakıldığında, şüphesiz her dönem ve her ulusun önemli ve etkili yazarlara sahip olduğu görülecektir. Söz konusu önemli ve etkili yazarlardansa sadece bazıları, çağlar boyunca güncel kalma, kanon teşkil etme ve yönlendirici olma noktasında belirleyici olabilmiştir. Alman edebiyatı ölçeğinde düşünüldüğünde ise zirvede Johann Wolfgang von Goethe'nin yer aldığını söylemek hiç de abartılı olmayacaktır.

Yaşadığı dönemin en önemli isimlerinden biri olan ve kendisinden sonraki dönemlerde de yazarlar ve şairlerin etkilendiği bir usta olarak görülen olan Goethe, 1749 yılında doğmuştur. Zengin bir aileye mensup oluşunun da etkisiyle iyi bir eğitim alan Goethe, sadece yazar olarak değil, şair, ressam, botanik bilimci ve bürokrat olarak da

BİR DİVAN ŞAİRİ OLARAK GOETHE VE DOĞU-BATI DİVANI

■ DURSUN ALİ TÖKEL

"Doğu da Allah'ındır,
Batı da Allah'ın
Şimal ve Cenup dahi
O'nun kudretiyle sulh içindedir."
Goethe[1]

Dante bir divan şairi olsa acaba nasıl şiirler yazardı? Shakespeare bir divan şairi olsa acaba nasıl şiirler yazardı veya Victor Hugo, Tolstoy divan şairi olsalardı şiirleri nasıl olurdu acaba?

Onları bilmiyoruz ama bir divan şairi olmadığı hâlde divanı olan bir Batı şairi var, onu biliyoruz: Goethe!

---

[1] Goethe, *Doğu-Batı Divanı*, (Çev: Senail Özkan), Ötüken Yay., İstanbul2009, s. 175.

OKUMALAR OKUMASI: “GOETHE’NİN OKUMAYI ÖĞRENMESİNİ OKUMAK”

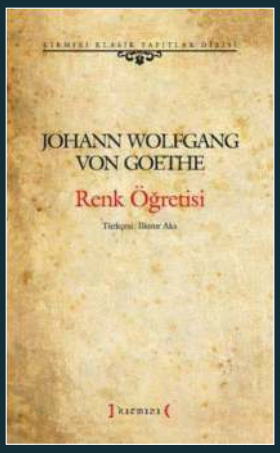
■ AYŞE KÜBRA BİLGİN

“Kim efendi olacaktır? Yazar mı okur mu?”
Denis Diderot

Taleplerimiz, büyük sorumluluklara ve emeklere gebedir. İlk etapta gayret gerektirecek çileli süreçler olarak görmeyiz onları. Elde etmenin bize getireceğini “varsaydığımız” haz ile peşlerine düşeriz. Meyvesinin tatlılığı uğruna başladığımız bu yolculukta; sabrın acılığına, sorumluluğun ağırlığına geldiğimizde; her bir talebin ardındaki ödenmesi gereken bedeller görünür olmaya başlar. Süreç bu yönüyle demir leblebi olduğundan; arzu etmeye gönüllü olmak zor olmasa da, arzuların gereklerini karşılamak her yiğidin harcı değildir.

Söz konusu talep; günümüz şartlarında bir “eser üretmek” olduğunda işler biraz daha karışıyor. Her ilişki gibi, okuma yazma iliş-

BİR SANAT TEORİSYENİ GOETHE

■ FEYZA AY

Tarih öncesi dönemde mağara resimlerine dayanan renk kullanımı, sanatın estetiği merkeze alan bir bilim dalı olarak algılanmaya başlamasıyla birlikte doğadaki renklerin direkt sanat eserinde kullanımından birçok bilim insanının kendi renk teorilerini geliştirmesine evrilen bir gelişme gösterir. "Sanatçılar tarih boyunca sağlam biçimlere ulaşmak, kompozisyon ve estetik yapıyı oluşturmak için renk ilişkilerinden yararlanırlar. Bilimsel çalışmalarda bu renk ilişkileri yasalarla açıklanmıştır."[1] Newton'ın deneyleriyle birlikte renk üzerine yapılan ilk bilimsel çalışmalar başlar ve bilim adamlarınca 17. yüzyıldan bugüne geçerliliğini koruyan renk teorileri ortaya atılır.

[1] Sevgi Avcı, "Bilimsel Renk Bilgisinin Resim Sanatındaki Yansımaları", *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, Yıl: 2015, 11, ss.53-67, s. 65.

MODERN BİREYİN MİTİ: FAUST

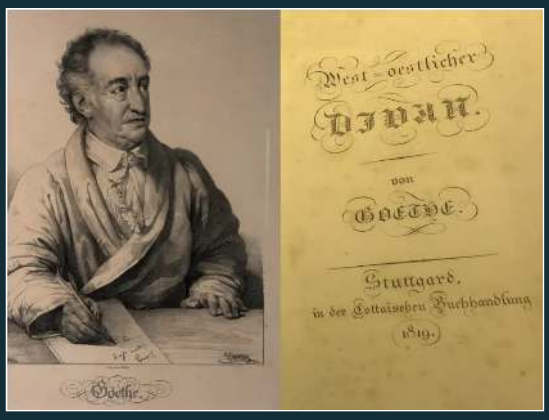

■ EMİN GÜRDAMUR

Avrupa'da ruhunu şeytana satan insanın sembolü olan Faust, Luther'in çağdaşıdır. Faust on altıncı yüzyılda yaşamış yarı gerçek, yarı efsanevi bir kişidir. Teoloji ve felsefe eğitimi aldıktan sonra hermetik büyüye ve yıldız falına merak salan, para karşılığı falcılık yapan Faust, kimilerince oldukça zeki biri, kimilerince şarlatandır. Tarihsel kişiliğiyle ilgili kesinlik içeren bilgiler olmadığı gibi adıyla ilgili de çeşitli spekülasyonlar vardır. Onun bütün kötülükleri şahsında toplayan bir fenomene dönüşmesi biraz da Protestanlığın yükselişiyle ilişkilendirilebilir. Nitekim Hermetik büyüyü sert bir biçimde yasaklayan Luther, Tanrısal bilginin asla bu yolla elde edilemeyeceğini söylüyordu.

Gerçek Faust'un aynı yüzyıl içinde önce dinî bir kıssa kahramanına, ardından efsanevi bir kötülük mitine dönüşmesini tek bir parametreyle

YÜCE GÖNÜLLÜLÜKTEN SALT KÖTÜLÜĞE: GOETHE VE TANPINAR'IN MÜNTEHİR KARAKTERLERİ

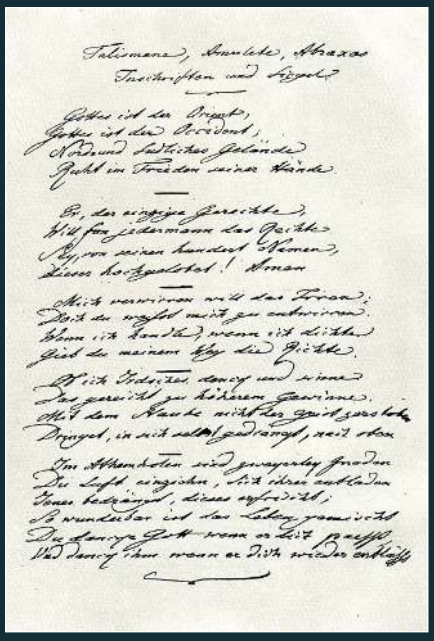

■ TAHİR GÜNAY

İntihar, en kısa hâliyle insanın kendini öldürmesi anlamına gelir. İster sosyal veya psikolojik sebeplerden kaynaklansın ister ulvi bir amaç veya aşktan; ister kendini cezalandırsın ister kalanları, intihar her anlamda özel ve özgündür. Bir intiharın sebeplerini anlamak için ne kadar çaba gösterirsek gösterelim sonuç tam anlamıyla "hüsran" olacaktır. İntihar eden kişinin sosyal ve psikolojik dünyasını anlama çabası sadece başlangıçtır ve eksiktir. Kişinin zihni bunu anlamanın önündeki en büyük engeldir. Üstelik intihar için haklı sebepleri olduğunu düşündüğümüz çoğu kişinin aslında hayatta kalmak için çok daha iyi sebepleri olduğu görülebilir. İntihar eyleminde bulunan pek çok kişinin ortak amacı yaşamlarına son vermek değil acılarına son vermektir. Bu durum da intiharı çok daha karmaşık hâle getirmektedir.

Bu kadar karmaşık, bu kadar gizemli, bu kadar etkileyici sonuçları

COŞKUNUN BİNBİR RENKLİ ACI IRMAĞI: GOETHE ŞİİRİNDE ŞARK

Seni hatırlarım, sulara günün
Şavkı vurunca
Seni hatırlarım, dalgalara ay
Işık verince.
Seni görür gözüm, uzak yolların
Tozu kalkarken,
Derin gecelerde, dağ yollarında
Yolcu titrerken.

Seni işitirim, boğuk seslerle
Su yükselince
Kırda sessizliği dinlerim gece
Her şey susunca.

Uzakta da olsan, ben yanındayım,
Sen yanımdasın.
Gün söner, yıldızlar ışır gökte, ah!
Burda olsaydın!
Johann Wolfgang Von GOETHE

■ ZÜLEYHA ÇAMAYAZ

"*Dünya güzeldir, ama bir şairin gözüyle daha da güzel olur*" derken, belki de onlarca yıla şiirin kadim mührünü vurduğunu ispatlıyordu Johann Wolfgang von Goethe... Şairler ağaçlara benzer aslında. Bin bir yemişlidir onlar. Her mevsim sevenlerini kendi renklerine boyarlar. Köklerinden yeniden doğup her çağda mısraları ümidin ve acının koynunda yeşeren yapraklar gibi güneşin şavkına yaslanır. Her dem yediveren gül gibi rayihasını duyurur yüreklerimize...

Yaşadığı çağa damga vuran edipler (şair-yazar) olduğu gibi sesi çağlar sonrasına ulaşan edipler ve aksiyon adamları da vardır. Onların gök kubbede yankılanan güçlü sedası daimîdir. Bu şairler zümresindendir Goethe. Kendisi yalnızca bir şair veya edebiyatçı değildir. Bu kimliklerinin yanı sıra bir ressam, bir doğa bilimci ve bir politikacıdır. Bu nedenledir ki Franz Kafka, Goethe'yi "Hayat üzerine söyleyebilecek olan

K.G.B.
(KORİNTLİ GELİN BALADI)

■ MURAT KAYMAZ

Ah be kardeşim! Ah be insan kardeşim! Ne oldu, ne zaman oldu bize bu iş?! Aslanın, kaplanın dişinden ne vakit azade oldu gövdemiz? Nasıl bir kudret bahşolundu bize ki gayrı Tabiat Ana'nın hiddetinden zerre çekinmez olduk da kendi korkumuzu gene kendi muhayyelimizde beleyip büyütmeye mahkûm olduk. Öyle oldu, zira korkudur bizi hayatta tutan biraz da. Canaverden kaçanların soyu değil miyiz biz kalıp merdane ölenlerden çok! Yılandan niye korkmazmışız ki gayri, yalandan havfımızdan kelli? Olan olmuş artık gamdaşım. Devran dönmüş, iş zora girmiş. Galebe çaldığımız (yahut öyle sandığımız) vahşi doğa korkusunun aşılması öyle bir boşluk bırakmış ki geride, hele doldurulmazsa yeri bir de, mazallah devrilir gider insanlık.

Şairler Prensi dahi bu işten ayan olup Şahım, şah damarımıza tasallut eden bir evhama nağme düzmüş, "Balade" yazıvermiş. Belki de

TEMA:

METİNLERİN PERDE ARKASI KAHRAMANLARI; YAZAR KILAVUZLARI EDİTÖRLER

ANILARIN VE İSİMLERİN ÖTESİNDE BİR TECRÜBE OLARAK EDİTÖRLÜK

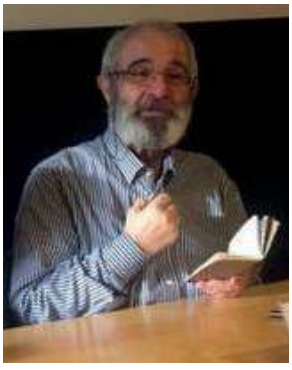

■ TEKİN ŞENER

Editörlük zor zanaat mirim; hele biraz da idealistsen bildiğin meşakkat! Bir dergiyi önce hayal edersin, sonra hayaline başkalarını katarsın, nihayetinde gerçeğin zımparası müşterek hayalinizi şekle sokarken kaç kişi kaldığına bakmadan yürürsün. Meşakkat yerine çılgınlık ya da adanmışlık da diyebilirsiniz. Bir noktadan sonra pek fark etmiyor zira.

Memlekette dergi editörlüğü pek profesyonel bir iş değildir. Hatta çoğu zaman iş değil iştigaldir. Hayatınızı meşgul eden, varınızı yoğunuzu işgal eden, varlığınızı keskinleştiren ve zenginleştiren bir cedel… Bolca insan biriktirirsiniz; hararetli dostluklar, soğuk düşmanlıklar kazanırsınız. Sevince kapıldığınız veya teessüre düştüğünüz anlar, heye-

YAZININ KILAVUZLARI İLE EDİTÖRLÜK SORUŞTURMASI

M. SABRİ KOZ

Sizce editörlük nedir ve sizin editörlüğe olan ilginiz nasıl başladı?

Size bir editörlük tanımı yapacak değilim. Bu tanım, ne kadar geniş tutarsanız tutun eksik kalacaktır. Ancak editör, çoğu zaman yazarın en yakın çalışma arkadaşıdır. Bu husus yazar hayatta olsun olmasın değişmez. Yıllar önce, yazarın sağlığında yayımlanan bir kitap, uzun yıllar sonra bir editörün önüne gelebilir. Editör,